

REKO LUNDÁN
**AINA JOKU
EKSYY**

**TAMPEREEN
TEATTERI**

Frenckell-näyttämö

OPETUSMATERIAALI

Reko Lundán

AINA JOKU EKSYY

Ensi-ilta 5.2.2025 Tampereen Teatterin Frenckell-näyttämöllä

Opetusmateriaalin valmistus:

Annukka Haapakoski	Tammerkosken lukio, äidinkieli ja kirjallisuus, S2
Kaisa Kauhanen	Hatanpään lukio, äidinkieli ja kirjallisuus
Miia Kuorilehto	Linnainmaan koulu, äidinkieli ja kirjallisuus
Jutta Kyösti	Tredu, äidinkieli ja kirjallisuus
Soile Mäkisalo	Tampereen Lyseon lukio, äidinkieli ja kirjallisuus
Eija Piikkilä	TAMK, sosiaali- ja terveysala
Sari Ruokonen	Tredu, sosiaali- ja terveysala
Jonna Wiren	Tammerkosken lukio, äidinkieli ja kirjallisuus, S2

Toimitus: Neili Koivuniemi, Tampereen Teatteri

Mihin tarkoitukseen materiaali on tehty?

Opetusmateriaalin tavoitteena on syventää esityksen katsomiskokemusta ja herättää ajatuksia ja keskustelua teatterielämyksestä. Tehtäviä voi käyttää ennen ja jälkeen teatteriesityksen. Materiaali soveltuu esimerkiksi yläkoulun, ammattiopiston ja lukion opiskelijoille. Aineistoa voi soveltaa tehtäessä opintoihin opintosuorituksia.

Miten materiaalia käytetään?

Voitte vapaasti valita teitä kiinnostavat alueet ja käsitellä niitä joko ohjeen mukaan tai haluamallanne tavalla: pari- ja ryhmätöinä, keskusteluina, kirjallisina tehtävinä tai draamatehtävinä.

Voitte tutustua myös muiden näytelmien materiaaleihin sekä teatterietikettiin. Opetusmateriaaleissa on myös erilaisiin tilanteisiin sopivia draamatehtäviä sekä materiaalia teatteriesityksistä yleensä.

<https://tampereenteatteri.fi/opettajille/>

<https://tampereenteatteri.fi/teatterietiketti/>

Tutustu Tampereen Teatteriin videon avulla

Esitysten valmistamiseen sekä teatterin arkeen, juhlaan, ammatteihin ja tiloihin voitte tutustua esittelyvideon avulla (kesto reilu 8 min): <https://tampereenteatteri.fi/teatterikierrokset/>

Kuvat: kansikuva Harri Hinkka, esityskuvat Heikki Järvinen

Antoisaa teatterielämystä!

SISÄLLYSLUETTELO

ETKOT

1. Aina joku eksyy: Perustiedot esityksestä.....	4
2. Käsikirjoittaja Reko Lundán.....	5
3. Videot Tampereen Teatterista ja esityksen tekijöistä.....	6
4. Tutustu helposti esityksen maailmaan – PowerPoint.....	6
5. Teatterietiketti-visa – Kahoot tai monivalinta.....	7
6. Aina joku eksyy – suomi -sanakirja.....	8
7. Tietoa Tampereen Teatterista ja kurkistus kulisseihin -kuuntelutehtävä	9

JATKOT

8. MieliPIDemittari.....	10
9. Millaisia tunteita esitys herätti? – keskustele tai kirjoita	10
10. Etsi sanoja ruudukosta.....	11
11. Analysoi henkilöiden välisiä suhteita	12
12. Kuuma tuoli -draamaharjoitus.....	12
13. Tukea esityksen herättämiin tuntemuksiin	12
14. Tehtäviä lukioon	13
15. Tietoa ja tehtäviä päihTEiden käytöstä	15

1. AINA JOKU EKSYY: perustiedot esityksestä

Kuusikymppinen Hanna Rinne (**Mari Turunen**) on saanut aivoinfarktin ja herää tuperruksissa sairaalassa. Näytelmän edetessä sairas, huonomuistinen ja haparoitunut Hanna käy läpi elämänsä vaiheita lapsuudesta aikuisuuteen. Muistoissa menneet tapahtumat sekoittuvat humoristisesti nykyisyyteen.

Hannan aikuiset lapset, Aki (**Kai Vaine**) ja Liisa (**Annuska Hannula**) vierailevat äidin sairasvuoteella ristiriitaisin tuntein. Molempia painaa äidin vuosia jatkunut alkoholismi sekä kipu hylätyksi tulemisen tunteesta, jonka he lapsina kokivat äidin jättäessä perheensä. Samalla heillä molemmilla on voimakas mielipide siitä, kumpi on alkoholisoituneen äidin kanssa toiminut oikein, hänestä huolehtinut ja ongelmissa auttanut.

Reko Lundánin riipaiseva ja monisävyinen näytelmä avaa koskettavalla tavalla kuvitteellisen Rinteen perheen tarinan. Teksti on kirjoitettu hersyvästi suurella lämmöllä. Henkilöiden kohtalot ovat samaistuttavia ja tuntuvat aidoilta. Näytelmän maailma on surkukupaisan koskettava, eikä aina tiedä pitäisikö sen äärellä itkeä vai nauraa.

Näytelmän ohjauksesta vastaa uusi nuoren polven ohjaaja **Jaakko Kiljunen**. Ohjaustyö on hänen lopputyönänsä Taideyliopiston Teatterikorkeakouluun. Teoksen sovitus sijoittuu osittain nykypäivään ja osa kohtauksista Tampereelle. Näin 1990-luvun lopulla kirjoitettu näytelmä tulee meitä kaikkia lähemmäs ja siitä voi löytää kosketuspintaa myös omiin henkilökohtaisiin kokemuksiin ja tuntoihin.

Työryhmä

Käsikirjoitus **Reko Lundán**
 Ohjaus **Jaakko Kiljunen**
 Lavastussuunnittelu **Mikko Saastamoinen**
 Pukusuunnittelu **Mari Pajula**
 Valo- ja videosuunnittelu **Ville Tolvanen**
 Äänisuunnittelu **Jouni Koskinen**
 Naamioiden suunnittelu **Kirsi Rintala**
 Tuottaja **Mari Posti**

Teoksen esitysoikeuksia valvoo Agency North.

Rooleissa

Nyky-Hanna	Mari Turunen
Liisa Rinne, Vieno Vehmanen	Annuska Hannula
Lauri Vehmanen, Aki Rinne	Kai Vaine
Aino Vehmanen, Irmeli Lindström,	
Suvi, Uusi nainen	Katriina Lilienkamp
Tuomo Vehmanen,	
Opettaja, Terveystenhoitaja	Matti Hakulinen
Hanna Vehmanen/Rinne	Ilona Karpelin
Ripa Rinne	Vili Saarela

Ensi-ilta Tampereen Teatterin Frenckell-näyttämöllä 5.2.2025

2. Käsikirjoittaja Reko Lundán

Reko Lundán (1969–2006) oli palkittu suomalainen kirjailija, dramaturgi ja teatteriohjaaja. Hän oli yksi sukupolvensa johtavista teatterintekijöistä ja oman aikansa eli vuosituhannen vaihteen kiitetty ja arvostettu tulkki, joka nosti yhteiskunnallisesti merkittävät aiheet takaisin teatterien lavoilta. Ammattilaisena hänellä oli kyky työstää niin omista, lama-ajan kuin muutenkin yhteiskunnan arkaluontoisista aiheista ja kokemuksista yleisöä kiinnostavaa draamaa.

Reko Lundán uudisti suomalaisen teatterin ilmaisukeinoja ja sisältöjä sekä kirjoittajana että ohjaajana. Hän itse korosti, että teatterin tehtävä on viihdyttämisen lisäksi myös nostaa esiin arkoja aiheita, ja kritisoi usein liian viihteellisiä ja yksinkertaisia ohjelmistoja. Lundán oli oivaltavan ja älykkäästi toteutetun teatterin puolestapuhuja.

Hän ehti reilu kymmenvuotisella urallaan kirjoittaa yhdeksän näytelmää, kolme romaania ja kuunnelmia sekä ohjata useita esityksiä niin omista kuin muidenkin teksteistä.

Lundán oli oivallinen tavallisen arjen ahdistavien asioiden kuvaajana. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat näytelmät *Aina joku eksyy* (1998) ja *Teillä ei ollut nimiä* (2001). Näissä näytelmissä seurataan kuvitteellisen Rinteen perheen elämää samoin kuin romaanissa Ilman suuria suruja (2002). Keskiössä ovat vuorollaan niin vanhemmat kuin lapset, kaksoset Aki ja Liisa. Myös romaani *Rinnakkain* (2004) kertoo samaa tarinaa, vaikka henkilöillä onkin eri nimet.

Lundánin viimeiseksi jääneessä omaelämäkerrallisessa romaanissa *Viikkoja, kuukausia* (2006), joka kertoo kuolemansairaana miehen ajatuksista ja elämän loppuhetkestä, päähenkilö on nimetty Akiksi. Aki siis saattaa olla läpi tekstien Lundánin alter ego, jonka kautta kirjailija on purkanut laajemminkin esille omia kokemuksiaan ja ajatuksiaan, mikä antaa teksteille oman vivahteensa.

Reko Lundán menehtyi 2006 aivokasvaimeen aivan liian aikaisin.

Reko Lundánin kirjoitustapa on vähäeleinen mutta koukuttava. Vaikeuksia ja riitoja katsotaan hiljaisen huumorin ja humanin ihmiskuvan kautta. Rehevä ja samalla ymmärtävä ihmiskuvaus on hänen vahvinta aluettaan. Tämä on yksi syy, miksi Reko Lundánin tekstit sopivat näyttämölle ja koskettavat yleisöä tänäkin päivänä.

3. Videot teatterista ja esityksen tekijöistä

- 1) Ennen (tai jälkeen) vierailua voitte tutustua Tampereen Teatteriin ja teatteriesitysten valmistamiseen [tämän videon avulla](#) (kesto noin 8,5 min).
- 2) Hatanpään koulun ysiluokkalaiset Aurora Keskinen ja Maija Kaarnametsä haastattelevat näillä videoilla [ohjaaja Jaakko Kiljusta](#) sekä näyttelijöistä [Kai Vainetta](#), [Ilona Karppelinia](#) ja [Vili Saarelaa](#).

4. Tutustu helposti esityksen maailmaan – PowerPoint

PowerPointissa käydään läpi lyhyesti ja yksinkertaisesti esitykseen ja sen taustaan liittyviä asioita. Pääset PowerPoint-esitykseen [tästä](#).

5. Teatterietiketti-visa – Kahoot tai monivalinta

Visailun voi tehdä Kahoot-visana [tästä](#) tai monivalintana (alla).

- Olet menossa katsomaan Tampereen Teatterin näytelmää Aina joku eksyy. Tampereen Teatterin kaksi näyttämöä sijaitsevat
 - Hämeenpuiston varrella.
 - Pyynikintorilla.
 - Tammelantorilla.
 - Keskustorin laidalla.
- Teatteriin saavutaan
 - tuntia ennen esityksen alkua.
 - 45 minuuttia ennen esityksen alkua.
 - hyvissä ajoin ennen esityksen alkua.
 - sopivasti myöhässä, koska ensin tulee mainoksia.
- Saapuessasi Tampereen Teatteriin
 - pidä ulkovaatteet esityksen ajan päälläsi katsomossa.
 - jätä ulkovaatteet aulan naulakoihin.
 - laita ulkovaatteet reppuun ja jätä se vahtimestarille käytävällä.
 - myyttää ulkovaatteet penkkien väliin katsomossa.
- Katsomossa
 - voit valita haluamasi paikan itse.
 - vahtimestarit ohjaavat sinut paikalle, jolla voit istua esityksen ajan.
 - etsit lipussa lukevan paikan itsellesi.
 - paikkaa voi vaihdella esityksen aikana.
- Esityksen aikana
 - voit nauttia tuomiasi herkkuja ja virvoitusjuomia.
 - voit nauttia teatterin kahviosta ostamiasi karkkeja ja virvoitusjuomia.
 - et voi syödä tai juoda, mutta väliajalla voit ostaa herkkuja kahviossa.
 - voit syödä mukaan ottamaasi noutoruokaa.
- Jos sinulla on tärkeää asiaa kaverillesi esityksen aikana,
 - esitys keskeytetään, jotta voit kertoa tärkeän asian kaverillesi.
 - sinun on odotettava väliaikaan, jotta voit kertoa asiasi kaverillesi.
 - voit kuiskata asiasi.
 - voit laittaa kaverillesi viestin.
- Esityksessä ei voi käyttää puhelinta,
 - koska puhelimen käyttö häiritsee esiintyjiä, yleisöä ja tekniikkaa.
 - koska siellä saa käyttää vain maksullista lankapuhelinta.
 - koska teatterirakennuksessa ei ole kenttää.
 - koska kaikilla ei kuitenkaan ole puhelinta mukana ja se olisi epäreilua.
- Jos jonkun puhe tai muu toiminta häiritsee esitystä,
 - esitys jatkuu tavalliseen tapaan.
 - vahtimestarit vievät häiritsijän varoituksen jälkeen aulaan.
 - näyttelijät puhuvat kovempaa, jotta kaikki kuulisivat esityksen.
 - hän joutuu istumaan näyttämön reunalle.
- Näytelmän aikana EI kannata
 - itkeä.
 - nauraa.
 - hämmästyä.
 - nukahtaa.
- Kotimatulle
 - voin lähteä hieman ennen esityksen päättymistä, jotta en juutu ruuhkaan.
 - lähden väliajalla.
 - lähden aplodien jälkeen muun yleisön mukana.
 - lähden silloin, kun siltä tuntuu.

Oikeat vastaukset: 1.D, 2.C, 3.B, 4.B, 5.C, 6.B, 7.A, 8.B., 9.D, 10.C

6. Aina joku eksyy – suomi -sanakirja

Näytelmässä esiintyy joitakin murteellisia tai vanhantavia sanoja, jotka voivat kuulostaa oudoilta ja vierailta. Kun selvität etukäteen muutamien tällaisten sanojen merkityksen, voi vuoropuhelu näytelmää katsoessa tuntua helpommalta seurata.

Yhdistä samaa tarkoittavat sanat. Käytä tarvittaessa apuna nettiä.

sarkatakki	painaa (tekstiä), kirjoittaa
(p)räntätä	te
paree	neuleliivi
peesata	lapsi
mulli	teettää töitä muilla
ehtoo	villakangastakki
vallesmanni	parempi
passuuttaa	teidän
vesa	seurata
teitit	ilta
teitin	luottamusmies
krääsä	sonni
slipoveri	tarpeeton tavara

+ Selvitä, mikä on "rentukka".

7. Tietoa Tampereen Teatterista ja kurkistus kulisseihin -kuuntelutehtävä

Tehtävä sopii hyvin lukion S2-opiskelijoille (esim. S204-opintojakso).

Lue ensin ohjeet ja kysymykset. Käynnistä ”*Kurkistus Tampereen Teatteriin*” -video täältä: [Yleisötyö – Tampereen Teatteri](#) vasta sen jälkeen. Katso video ja vastaa sen perusteella kysymyksiin. Voit katsoa videon niin monta kertaa kuin haluat. Vastaa kysymyksiin suomeksi omin sanoin ja kokonaisin virkkein. Vastausten tulee olla 100–350 merkin pituisia (merkkimäärä ilman välilyöntejä ja rivinvaihtoja). Merkkimäärän vähäisestä ylittämisestä ei vähennetä pisteitä.

- 1. Tiedottaja Neili Koivuniemi mainitsee videolla luvut 100 ja 400. Mihin ne liittyvät?**
Teatteritalo on yli satavuotias. Siellä työskentelee noin sata ihmistä, jotka yhdessä toteuttavat noin 400 näytöstä.
- 2. Mitkä ovat teatterinjohtaja Mikko Kannisen mukaan teatterin tärkeitä tehtäviä? Mainitse kolme asiaa.** Teatterin tärkein tehtävä on tehdä meistä parempia yksilöitä ja kehittää meitä yhteisönä. Teatteri pitää myös yllä demokratiaa. Teatteri on lisäksi tärkeä osa kaupunkikuvaa sekä kaupungin päätöksentekoa.
- 3. Näyttelijä Jukka Leisti esittelee teatterin lämpiötä. Mikä se on, ja mitä siellä tapahtuu?**
Lämpio on tila, jossa näyttelijät oleskelevat näytösten väliajoilla ja kahvitauoilla. Näyttelijät voivat esimerkiksi levätä ja ruokailla lämpiössä.
- 4. Mikä on lukuharjoitus, ja mikä sen tehtävä näyttelijä Elina Rintalan mukaan on?**
Näytelmän tekeminen alkaa lukuharjoituksella, koska teksti on näytelmän tärkein asia. Se on tilaisuus, jossa uusi näytelmä luetaan yhdessä. Kaikki ammattilaiset ovat valmistautuneet lukuharjoitukseen vähän etukäteen miettimällä omaa osuuttaan, mutta lukuharjoituksessa näytelmästä ja ajatuksista keskustellaan ja näytelmää suunnitellaan yhdessä.
- 5. Miksi näyttelijä Elina Rintala pitää työstään? Mainitse kolme asiaa.**
Elina Rintala pitää työstään siksi, että saa tehdä erilaisia asioita, olla osa erilaisia työryhmiä ja hyvää työyhteisöä. Hänestä on mukavaa, että töissä saa leikkiä ja olla uuden äärellä jokaisen uuden näytelmän kanssa / aloittaa jokainen uusi näytelmä tyhjältä pöydältä.
- 6. Videolla esitellään erilaisia teatterialan ammatteja. Perustele monipuolisesti videota hyödyntäen, mikä ammateista vaikuttaa sinusta kiinnostavimmalta ja miksi.**
Oma vastaus

8. MieliPIDemittari ja jatkokysymyksiä

Opettaja esittää väittämiä teatterissa käymisestä ja nähdystä esityksestä. Oppilaat osoittavat mielipiteensä kääntymällä oikeaan (täysin samaa mieltä) tai vasempaan (täysin eri mieltä) tai jäämällä paikoilleen (ei samaa eikä eri mieltä). Opettaja voi esittää jatkokysymyksiä keskustelun pohjaksi.

1. Esitys oli kiinnostava alusta loppuun asti. (Mikä oli esityksen mielenkiintoisin kohta? Miksi?)
2. Minulle selvisi heti alussa, miksi välillä näytettiin videokuvaa ja välillä näyteltiin. (Miksi esityksessä oli tällainen toteutus? Oliko se mielestänne onnistunut ratkaisu?)
3. Näyttelijät sopivat hyvin rooleihinsa. (Kehen olit erityisen tyytyväinen ja kenet olisit ehkä vaihtanut toisenlaiseen näyttelijään? Miksi?)
4. Esityksessä käsitellyt teemat (vanheneminen, sisarusuhteet, alkoholismi) olivat yllättäviä. (Mitä odotit?)
5. Esitys oli sopiva kahdeksaluokkalaisten. (Perustele.)
6. Menisin mielelläni katsomaan jotain muutakin esitystä teatteriin. (Millainen esitys kiinnostaisi? Miksi?)
7. Suosittelisin tätä esitystä muillekin. (Kenelle etenkin?)

9. Millaisia tunteita esitys herätti?

Pohdi näytelmän herättämiä tunteita opettajan valinnan mukaan keskustellen tai itsenäisesti kirjoittaen.

Mikä näytelmässä:

1. ihastutti?
2. vihastutti?
3. ärsytti?
4. suretti?
5. pelotti?
6. sääliitti?
7. tuntui tutulta?
8. tuntui kaukaiselta?
9. kummastutti?
10. itketti?
11. nauratti?
12. tylsistytti?
13. pahoitti mielesi?
14. jäi mietityttämään?
15. oli onnistunut erityisen hyvin?
16. oli epäonnistunut?
17. oli sanoma?

10. Etsi sanoja ruudukosta

Ruudukossa on mielen hyvinvointiin liittyviä sanoja (35 sanaa). Etsi sanoja vaak- tai pystysuoraan.

O	N	I	L	U	O	N	T	O	T	A	R	V	O	T	M	P	K	O	O
O	Y	R	A	N	T	E	E	K	S	I	A	N	T	O	E	T	I	C	P
L	U	P	N	I	S	A	M	K	Y	S	T	Ä	V	Ä	T	E	L	A	P
R	T	E	E	Y	S	F	L	L	L	U	O	V	U	U	S	T	O	H	E
A	U	R	I	N	K	O	S	I	L	U	S	P	Y	Z	Ä	E	D	V	L
V	I	H	N	O	M	U	S	I	I	K	K	I	R	J	J	T	X	N	Y
I	R	E	N	N	I	S	S	K	O	P	P	I	M	I	N	E	N	A	T
N	E	D	O	H	I	A	E	U	Z	A	A	R	L	E	A	T	K	U	O
T	N	D	S	A	M	R	U	N	O	T	R	T	E	A	T	T	E	R	I
O	T	T	T	R	I	R	M	T	A	S	H	Ä	P	P	P	C	S	U	M
V	O	A	U	R	R	A	S	A	B	L	U	M	O	W	S	O	Ä	J	E
B	U	E	S	A	S	W	U	L	Q	U	U	I	R	A	S	O	X	Ä	L
E	T	L	Y	S	L	A	U	L	A	M	I	N	E	N	E	P	R	I	I
I	U	O	Y	T	A	B	S	I	I	I	Å	E	E	E	H	H	Z	M	A
I	M	K	O	U	P	O	H	T	I	M	I	N	E	N	P	A	O	C	I
O	I	U	L	K	O	I	L	U	U	M	Ö	P	T	Ö	S	L	O	O	S
A	N	V	I	S	M	Y	Ö	T	Ä	T	U	N	T	O	G	A	O	P	U
A	E	A	T	E	R	U	O	K	A	R	Y	T	M	I	V	U	L	B	U
X	N	T	T	T	Q	V	V	K	I	I	T	O	L	L	I	S	U	U	S
T	A	N	S	S	I	M	I	N	E	N	Ö	U	B	O	V	Y	P	P	T

Kun olet löytänyt kaikki sanat, valitse niistä itsellesi tärkeät sanat. Voit valita sanoista Top 3 eli mitkä kolme ovat sinulle tärkeimpiä?

Mitä haluaisit vielä listaan lisätä eli mikä muu asia tai tekeminen tuo itsellesi hyvää oloa?

Tästä voit katsoa etsittävät sanat. Voit myös merkitä sanan löydetyksi esimerkiksi yliviivaamalla sen.

LUONTO	METSÄ	LIIKUNTA	RAVINTO
UNI	PERHE	HARRASTUKSET	MUSIIKKI
PIIRTÄMINEN	YSTÄVÄ	RUNOT	ILO
TANSSIMINEN	LAULAMINEN	AURINKO	LEPO
POHTIMINEN	TEATTERI	ULKOILU	LUOVUUS
TOIMELIAISUUS	ELOKUVAT	KIITOLLISUUS	NAURU
HALAUS	RENTOUTUMINEN	KESÄ	LUMI
RUOKARYTMI	MYÖTÄTUNTO	ANTEEKSIANTO	OPPIMINEN
INNOSTUS	ARVOT		

Voitte myös tehdä sanojen etsimisestä kilpailun. Kuka löytää ensin 10 sanaa? Entä 20? Tai 30?

11. Analysoi henkilöiden välisiä suhteita

1. Millaisia ihmissuhteita näytelmässä kuvataan?
2. Millaisia konflikteja eli ristiriitoja henkilöiden välillä on?

12. Kuuma tuoli -draamaharjoitus

- Laitetaan luokan eteen ”lavalle” yksi tuoli. Tuoliin istuu henkilö aina jossain roolissa. Voidaan toteuttaa myös pienissä ryhmissä, joissa jokainen saa vuorollaan roolin ja muut kyselevät häneltä kysymyksiä.
- Kuumaan tuoliin voidaan kutsua vuorollaan esimerkiksi
 - Hanna lapsena, nuorena aikuisena tai vanhana
 - Hannan lapset Liisa tai Aki nuorina tai keski-ikäisinä
 - Hannan lasten isä Ripa
- Muut haastattelevat henkilöä, joka vastailee roolissa. Jos vastausta ei tiedetä, täytyy roolin ottajan yrittää vastailta oman mielikuvansa pohjalta.
- Harjoitusta tehdessä kannattaa vielä tarkentaa, että roolihenkilö kuvitellaan tuoliin sellaisena kuin hän on. Mielikuvitus kehiin!
- Lopuksi voidaan keskustella, heräsikö harjoituksen aikana henkilöistä uusia ajatuksia tai kysymyksiä.
- Harjoitus voidaan toistaa kutsumalla tuoliin samat hahmot viiden tai kymmenen vuoden kuluttua. Mitä heille nyt kuuluu? Miten heidän kävi?

13. Tukea esityksen herättämiin tuntemuksiin

Heräsikö näytelmää katsoessa omakohtaisia tuntemuksia ja kokemuksia, joihin kaipaisit apua ja tukea?

Näytelmä on fiktiota, mutta samanlaisissa tunteissa ja elämäntilanteissa eletään myös oikeassa elämässä. Hankalien asioiden ja tunteiden kanssa ei tarvitse jäädä yksin. Avun tarjoajia on paljon, joista monet myös maksuttomia. Apua voi kysyä esimerkiksi kouluterveydenhuollon, opiskelijaterveydenhuollon, terveyskeskuksen tai työterveyshuollon kautta. Lisäksi apua on saatavissa myös monien järjestöjen ja vapaaehtoisten ylläpitämistä paikoista, niin kasvokkain kuin verkossakin. Moniin voi olla yhteydessä myös anonyymisti eli omaa henkilöllisyyttä ei tarvitse paljastaa.

Nämä toimijat on valittu erityisesti siitä näkökulmasta, mistä päihde- tai mielenterveyshäiriöisen ihmisen nuoret läheiset voivat saada itselleen apua.

Apuu-chat on suunnattu 7–15-vuotiaille lapsille. Se löytyy osoitteesta [apuu.fi](https://www.apuu.fi). Palvelu on avoinna joka päivä klo 9–22. Vastaajina chatissa on SOS-Lapsikylän ammattilaisia ja koulutettuja vapaaehtoisia. He auttavat myös eteenpäin avun piiriin, jos chatissa tulee esiin, että soittaja kokee olonsa turvattomaksi tai uhatuksi.

Sekasin-chat on suunnattu 12–29-vuotiaille. [Sekasin-chat](#) on auki verkossa arkisin klo 9–24 ja viikonloppuisin klo 15–24. Chatissa voi puhua niin suomeksi kuin ruotsiksi. Sen tunnuksena on lause: *Sekasin – jotta kukaan nuori ei jäisi pahan olonsa kanssa yksin*. Lisäksi on tarjolla ryhmächat ja discord -yhteisö: **Sekasin Gaming**, joka on suunnattu yli 16-vuotiaille. Discord-yhteisö perustuu vertaistukeen. Sekasin toiminnan järjestäjä on Sekasin-kollektiivi, johon kuuluu iso määrä erilaisia toimijoita kuten järjestöjä, evankelisluterilainen kirkko ja oppilaitoksia.

14. Tehtäviä lukioon

Lyhyt kirjoitustehtävä: sähköpostiviesti (30 p.)

Olet käynyt katsomassa Tampereen Teatterissa näytelmän *Aina joku eksyy*. Kirjoita näytelmän ohjaajalle sähköpostiviesti, jossa kerrot, mitä annettavaa esityksellä mielestäsi on lukiolaiselle. Tuo esiin jokin näytelmän teema ja perustele, miten näytelmä puhuttelee lukiolaista. Perustele monipuolisesti.

Sähköpostiviestin on oltava yhtenäinen teksti, ei esimerkiksi asialuettelo. Tekstin tulee olla 500–800 merkin pituinen (merkkimäärä ilman välilyöntejä ja rivinvaihtoja). Merkkimäärän vähäisestä ylittämisestä ei vähennetä pisteitä.

Pohdinta- tai kirjoitustehtäviä

Tehtävät sopivat pohdittaviksi yksin tai ryhmässä sekä kirjoitettaviksi. Kaikkein helpointa niitä on soveltaa lukutaitoon.

1. Reko Lundánin *Aina joku eksyy* -näytelmä on 1990-luvun lopulta ja sen ajallinen miljöö ulottuu vielä pitemmälle menneisyyteen. Pohdi, millaisia nykypäivällekin tyypillisiä tilanteita ja ongelmia Tampereen Teatterin näytelmässä nousee esille.
2. Olet lukenut Reko Lundánin näytelmän *Aina joku eksyy* ja käynyt katsomassa Tampereen Teatterin näytelmäversion *Aina joku eksyy*. Vertaile alkuperäistä tekstiä ja uutta näyttämötoeutusta keskenään.
3. Alkuperäinen *Aina joku eksyy* ja Tampereen Teatterin 2025 näytelmä eroavat toisistaan siinä, että Aki ja Liisa vaihtavat paikkaa eli alkujaan Liisan repliikit ja toiminta onkin laitettu Akin nimiin ja toisinpäin. Pohdi, miten tämä vaikuttaa tarinaan ja sen tulkintaan ja miksi tällainen vaihto on tehty.
4. Millainen kuva yhteiskunnasta luodaan *Aina joku eksyy* -näytelmässä?
5. Millaisen kuvan perheestä ja sen sisäisistä suhteista *Aina joku eksyy* -näytelmä antaa?
6. Millaisen kuvan lapsista ja nuorista *Aina joku eksyy* -näytelmä luo?
7. Pohdi, millaisen kuvan näytelmä *Aina joku eksyy* antaa sisaruudesta. Voit keskittyä Akiin ja Liisaan tai Hannaan ja hänen sisaruksiinsa (Tuomo, Aino, Eino) tai kumpaankin sisarusjoukkoon.
8. *Aina joku eksyy* -näytelmässä käydään läpi Hannan muistoja. Mitä Hannasta selviää?
9. Pohdi, millaisia teemoja käsitellään *Aina joku eksyy* -näytelmässä.
10. Millä tavalla puvustus, lavastus ja tekniikka (valot, äänet, musiikki) tukevat tarinaa näytelmässä *Aina joku eksyy*?
11. Erittele, miten ajan vaihtelu tuodaan esille näytelmässä ja kuinka keinot mielestäsi toimivat.
12. Millainen kuva sisaruksista, Akista ja Liisasta, ja heidän suhteestaan muodostuu seuraavan katkelman pohjalta? (Reko Lundán: *Aina joku eksyy* (1998), uudelleensovitus 2025)

KOHTAUS 6. SAIRAALA Nykyhetki (2025). 10. päivä sairaalassa.

(Sairaalasänky on tyhjä, kun Liisa tulee.)

AKI
Kats kats suakin näkee.

LIISA
No?

AKI
Mitä no?

LIISA
Eikun mä katoin vaan että täällä on rinkelit ja kaikki pitkin sänkyä.

AKI
Oishan sulla ollu viikko aikaa tulla siivoomaan.

LIISA
No mitä on tapahtunu?

AKI
Ei mitään ihmeellistä. Kekkonen on edelleen presidentti, juhlavaatteita haetaan kovasti ja Juice aina vaan keikkailee. Kävi viime viikolla seurojentalolla soittamassa. Äiti on alkanu viihtyy myös käytävän vessassa. Riisuu itteensä siellä ja odottelee kenelle antais neitsyytensä.

NYKY-HANNA (Tulee ilman housuja.)
Pelkkii vanhoi ruunii vessa täynnä.

LIISA
Voi helvetin kuustoista.

NYKY-HANNA
Liisa!

AKI
Se muisti muuten jo mutkin.

NYKY-HANNA
Mä olen Bella Donna. Mä olen kaunis kun Milanon katetraali.

LIISA
Joo niin olet mutta paa nyt edes housut jalkaan.

AKI
Liisa sun on nyt turha ruveta hysteeriseks. Lääkäri sano ett se on ihan normaalia.

LIISA
En mä ole yhtään hysteerinen.

NYKY-HANNA
Pitäiskö Liisa kattoo sun housut?

LIISA
Mitä?

NYKY-HANNA
Pitäiskö Liisa kattoo sun housut?

LIISA
Minkä takia?

NYKY-HANNA
Haiskahtaa.

LIISA
Mikä?

NYKY-HANNA
Kakka.

AKI
Lääkäri sano että se ei kyllä luultavasti palaa ennalleen.

LIISA
Ehkä se on sille vaan hyvä.

AKI
Ai sä et välitä?

NYKY-HANNA
Pitäiskö Liisa kattoo sun housut?

LIISA
Ei varmaan pitäis.

AKI
Sä kakkasit housuun vielä viisvuotiaana.

LIISA
En kakannu.

AKI
Kyllä kakkasit.

LIISA
En kakannu.

AKI
Kakkasit kakkasit.

LIISA
Enkä kakannu.

NYKY-HANNA
Ei se nyt nin paha asia ole. Einsteiniki oppi puhumaan vasta viisvuotiaana.

AKI
Varmaan kakkasit.

LIISA
En ole kakannu. Tää on sairaala. Täällä haisee kakka.

NYKY-HANNA
Niin muuten haiseeki. Pitäiskö Liisa kattoo sun housut?

LIISA
Voi jumankauta. Onks täällä peiliä? Kattosit ittees ensin peilistä ja tulisit sit puhumaan housuunkakkaamisesta.

AKI
Liisa!

LIISA
Mä en aio kyllä ravata täällä joka päivä. Enhän mä ole edes asunu sen kanssa sen jälkeen kun mä täytin kahdeksan.

AKI
Ja se on äitin vika?

LIISA
Ei se ainakaan minun vika ole.

AKI
Ehkä sun ei kannata sit ravata.

LIISA
Senkun olet parempi ihminen.

AKI
Teet ihan niinkun parhaalta tuntuu.

15. Tietoa ja tehtäviä päihteiden käytöstä

Lasinen lapsuus

A-klinikkasäätiön ylläpitämän [Lasinen lapsuus](#) -verkkosivuston aloitussivulla sanotaan seuraavasti:

”Tietoa ja tukea vanhempien alkoholinkäytöstä haittoja kokeville ja heitä työssään kohtaaville. Hyvinvointia arkeen ja apua ongelmien ylisukupolvisuuden ehkäisyyn.”

Tehtävät:

1. Tutustu [Lasinen lapsuus](#) -sivustoon. Etsi tietoa ja vastaus kysymykseen: mistä käsitteessä *lasinen lapsuus* on kyse? <https://lasinenlapsuus.fi/>
2. Miten tämän sivuston materiaali ja käsitteistö mielestäsi liittyy näytelmän hahmoihin? Kehen/keihin ja miksi, perustele vastauksesi.
3. Mitä sivuston materiaalia, tukipalvelua tai muuta osiota voisit näytelmän hahmoille suositella? Perustele vastauksesi.

Lähteet ja lisälukemista:

A-klinikkasäätiö. Lasinen lapsuus. <https://lasinenlapsuus.fi/> Haettu 17.1.2025

Päihteiden käytön mittareita ja puheeksioton välineitä

Alkoholin ja muiden päihteiden käytön sekä niiden aiheuttamien haittojen arvioimiseen on olemassa erilaisia testejä. Seuraavassa on esiteltynä lyhyesti eri ikäryhmille tarkoitettuja lomakkeita ja linkit näihin. Hyvä on muistaa, että jo pienikin päihteiden käyttö voi aiheuttaa erilaisia fyysisiä, psyykkisiä, sosiaalisia tai taloudellisia haittoja. Ainut varma keino välttää päihteiden aiheuttamilta haitoilta on olla käyttämättä päihteitä.

Nuorille on laadittu kyselylomake [ADSUME](#), jossa käsitellään myös muita päihteitä alkoholin lisäksi. Työikäisille tarkoitettu [AUDIT](#) -kysely tarkastelee alkoholin käytön tasoa ja käytön vaikutuksia. Yli 65-vuotiaille on myös laadittu oma [testi](#), jonka avulla vastaaja saa myös vinkkejä alkoholin käytön vähentämiseen.

Tehtävät:

Tutustu mainittuihin testeihin ja vastaa seuraaviin kysymyksiin tai toimi ohjeiden mukaisesti:

1. Miten testit eroavat toisistaan sen lisäksi, että ne on suunnattu eri ikäisille? Mitä yhteistä löydät testeistä? Mikä testeistä olisi itsellesi sopivin? Tee testi ja arvioi tuloksen mukaan tarvetta muutokseen. Jos muutoksen tarvetta on, hyvä paikkaa pyytää apua on esimerkiksi opiskelu- tai työterveyshuolto.
2. Tätä seuraavaa teemaa voit pohtia näytelmän katsomisen jälkeen. Olisiko testeissä jokin, joka soveltuisi tai olisi soveltunut jollekin näytelmän henkilöistä? Mikä testi ja miksi? Voit myös pohdiskella tilannetta, jossa ottaisit päihteiden käytön testin avulla näytelmän henkilön kanssa puheeksi. Voitte tehdä tästä myös draamallisen harjoituksen, jossa toinen on näytelmän henkilö ja toinen on puheeksiottaja. Millaisia vastauksia testin kysymyksiin mahtaisit saada? Olisiko henkilöllä tarvetta muutokseen? Jos muutoksen tarvetta olisi, selvitä vielä, mihin ohjaisit henkilöä ottamaan yhteyttä avun saamiseksi. Aloita palveluiden kartoitus tästä: [Pirha Aikuisten mielenterveys- ja päihdepalvelut](#)

Lähteet ja linkit:

AUDIT-kysely. <https://www.kaypahoito.fi/xmedia/pgr/AUDIT.pdf> (haettu 15.1.2025)

Nuorten päihteiden käyttöä tarkasteleva kysely (Adolescents' Substance Use Measurement). THL. https://thl.fi/documents/155392151/190500116/ADSUME_lomake.pdf/c1ef3416-3b45-3598-dc04-c232b1696b06/ADSUME_lomake.pdf?t=1685981110521 (haettu 15.1.2025)

Pirkanmaan hyvinvointialue. Aikuisten mielenterveys- ja päihdepalvelut. <https://www.pirha.fi/palvelut/mielenterveys-ja-paihdepalvelut/aikuisten-mielenterveys-ja-paihdepalvelut> (haettu 15.1.2025)

Yli 65-vuotiaan alkoholimittari. <https://paihdelinkki.fi/testit-ja-laskurit/alkoholi/yli-65-vuotiaan-alkoholimitari/> (haettu 15.1.2025)

Alkoholin käytön tasoista tietoa ja lisälukemista

Päihdelinkki on A-klinikkasäätiön tuottama verkkopalvelu STEAn tuella. Päihdelinkki-verkkopalvelusta löytyy laajasti tietoa päihteistä ja niiden vaikutuksista. Sivuilta löytyy myös muun muassa testejä päihteiden käytön arvioimiseen sekä tietoa vertaistuesta, tietoa ammattilaisille sekä erilaisia kursseja ja oppaita.

Tehtävät:

1. Tutustu [Päihdelinkki](#) -sivustoon. Tutki ensin (itsenäisesti tai parin kanssa) vapaasti erilaisia materiaaleja ja tietoa päihteisiin liittyen. Käykää tämän jälkeen keskustelua ryhmässä siitä, mitä löysitte ja mitä uutta opitte? Olisiko sivustolla jokin kurssi, jonka voisit tehdä? <https://paihdelinkki.fi/>
2. Jos et tutkimusmatkallasi päätnyt [Tietopankki -osion Animaatioihin](#), käy vielä kurkkaamassa näistä joku tai vaikka kaikki. Käykää keskustelua animaatioista, millaisina ne koitte ja mitä opitte? <https://paihdelinkki.fi/tietopankki/animaatiot/>
3. Katso Kurssit ja oppaat -osiosta läheisille tarkoitettu materiaali. Mieti näytelmän hahmoja. Olisiko tässä materiaalissa jotakin näytelmän henkilöille sopivaa? Perustele vastauksesi.
4. [Päihdelinkki -sivustolla](#) on myös esitelty alkoholin käytön luokat alla olevan taulukon muodossa. Mieti näytelmän henkilöiden alkoholin käyttöä. Millaiselta se näyttää tämän taulukon määritelmien kautta? Miten perustelet havaintosi? <https://paihdelinkki.fi/tietopankki/tietoiskut/alkoholi/alkoholinkayton-riskirajat/>

Alkoholinkäytön luokat on esitetty alla olevassa taulukossa.

Luokka	Määritelmä
Täydellinen kieltäytyminen alkoholista (absolutismi)	Henkilö ei käytä lainkaan alkoholia.
Kohtuukäyttö	Alkoholin käyttömäärät ja -tapa ovat sellaisia, että haittojen todennäköisyys on pieni.
Ongelmakäyttö – Riskikäyttö	Riskikäytön rajat ylittyvät, mutta haittoja ei merkittävästi ole, ei myöskään riippuvuutta.
– Haitallinen käyttö	Henkilöllä on selviä fyysisiä tai psyykkisiä haittoja muttei riippuvuutta.
– Alkoholiriippuvuus	Tietyt diagnostiset kriteerit täyttävä juomistapa (mm. pakonomainen tarve juoda).

Riskirajoista voit lukea lisää esimerkiksi [Päihdelinkki.fi -sivustolta https://paihdelinkki.fi/tietopankki/tietoiskut/alkoholi/alkoholinkayton-riskirajat/](https://paihdelinkki.fi/tietopankki/tietoiskut/alkoholi/alkoholinkayton-riskirajat/)

Haitallisesta käytöstä voit lukea lisää esimerkiksi [Päihdelinkki.fi -sivustolta https://paihdelinkki.fi/tietopankki/tietoiskut/alkoholi/alkoholin-liikakayton-tunnistaminen/](https://paihdelinkki.fi/tietopankki/tietoiskut/alkoholi/alkoholin-liikakayton-tunnistaminen/)

Alkoholiriippuvuudesta voit lukea lisää esimerkiksi [Päihdelinkki.fi -sivustolta https://paihdelinkki.fi/tietopankki/tietoiskut/alkoholi/alkoholiriippuvuus/](https://paihdelinkki.fi/tietopankki/tietoiskut/alkoholi/alkoholiriippuvuus/)

Lähteet ja lisälukemista:

Päihdelinkki. Alkoholien käytön riskirajat. <https://paihdelinkki.fi/tietopankki/tietoiskut/alkoholi/alkoholinkayton-riskirajat/> Haettu 17.1.2025

Päihdelinkki. Animaatiot. <https://paihdelinkki.fi/tietopankki/animaatiot/> Haettu 17.1.2025

Päihdelinkki -sivusto. <https://paihdelinkki.fi/> Haettu 17.1.2025

Alko. Alkoholien riskirajat. <https://www.alko.fi/vastuullisesti/alkoholi-ja-terveys/alkoholin-riskirajat> Haettu 17.1.2025

Mielenterveystalo.fi. Millä tasolla alkoholien käyttöni on? <https://www.mielenterveystalo.fi/fi/omahoito/alkoholinkayton-vahentamisen-omahoito-ohjelma/milla-tasolla-alkoholinkaytoni>